

СПОРТ
Вай кагирхой яхъашка
кийчлуш ба

16

КУЛГАГОВЗАЛ
Халкъа кхоллама
ЦагIа гIалгIай метта,
литературан ди
белгалдаьккхар

14

СЕРДАЛО

1923 100 лет

WWW.SERDALO.RU

ГIАЛГIАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№7 (12584)
Сабкура
бутт,
23 ди, 2023 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
бекарга бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Знак почета»
яха орден
еннай

МЕХКА ВАХАР

Бахархошца къамаьл
дир МВД болхлоша

3

ДЕНАЛ

Дешархошта дийцар
Афгански тIема
турпалхоех

4

ХАТАР

Наьсарера 15 тонн
гуманитарни мухъ
бахийтар Туркий,
Шаьме мехкашка

5

НАЪНА МОТТ

ГIалгIай метта хетадаь
денош дездеш

7

КЪОНАХИЙ

Блухой вай деношка
лорадеш ба даьй тIема
сий

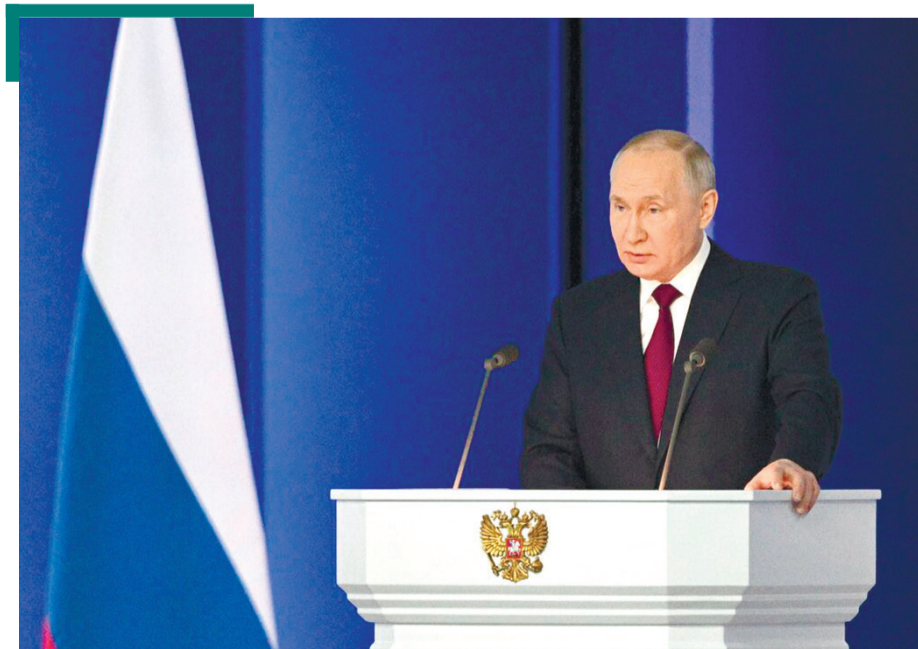
8

www.serdalo.ru @gserdalo vk.com/gserdalo Дзен сердало

23 февраль —
мохк бохабаь ди

12

**Мехка
дегIаахар**

Россе моттигашкарча
ЖКХ балха тIа
кердадараш хургда

2

Россе моттигашкарча ЖКХ балха тIа кердадараш хургда

Султиганакъан Йоакъап

Президента Путин Владимира ше Федеральни Гуллагга Кхайкарал деш, дукхагIа белгалдаър дар, укх итт шера ЖКХ программанна дукхагIа ахча юкъедоакхаргда 4,5 трлн сом, аьнна.

«Вайна дика хов из наха мел лоархIа да, цу дакъ тIара болх мел тIехьабисаб. ЛоархIа да программа сиха дегIайоалаяр», — аьлар российский паччахьалкхен Кулгалхочо.

Белгалдаккха деза, дукха ха йоацаш, РФ чуйоагIа моттигаш дегIайоалаяра РФ паччахьалкхен вице-преьера Хуснуллин Марат керте латгача комиссе 2023-2027 шерашка коммунални болх кердабакхарца ювзаенна пхийтга моттигашта лаьрхIа программа кийчйир.

Цу тайпара дола балхаш ПалгIайче карарча шера дIадоалургда.

Мехка министрий кабинет кийчъьй, «ПалгIай Республикери 2023-2027 шераш-

кара коммунални болх то-абара» йола моттигера проект. Из де таро хургъя, «Доазув дегIадоаладара Фондо» ахчанца новкъостал дарах. 2023-

2024 шерашка де лерхIаца балхашта ялх хIама чудоагIа, царна лаьрхIа да 841,82 млн сом.

Цу юкъедоагIаш да тишъен-

на хин турбаш хувцар, бурув тохар, керда хин станцеш хьалъяр, кхыдола де деза балхаш дар.

ХьалхагIа ПалгIай Респу-

бликан кулгалхочо Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлас белгалдаь хиннача беса, коммунални дакъ тIара балхаш даь чакхдаха деза.

Россе регионашка эзараш ишколш кердайоахаргъя

Султиганакъан Йоакъап

Российски Федерацие Президент В. В. Путина, Федеральни Гуллагга Кхайкарал деш, белгалдир 2023 шу йистедалалехь, мехка гIолла 3500 ишкол тоаергъя, аьнна.

«Ишколш тоаяра йоккха программа дIайоалаяь. Ер шу йистедоалаш, 3500 ишкол тоаяь яьнна хургъя. Царех дукхагIяраш—юрташка гIолла», — аьлар российский паччахьалкхен Кулгалхочо.

Карарча хана ПалгIайче къаман проекташ дика кхоачашьеш латт, уж дешар тоадара тIаерзаяь я. 2023 шера республике хьалъе лерхI, муниципальни дакъ тIа, 11 таханарча хано дIадедхача беса йола ишкол.

Уж проекташ ПалгIай Республикан шахьарашка, юрташка бахача наха ма деззара а иштта социальнo-экономически хьал дегIадоаладара эшача беса а вахара юкьейоахаш я.

Республико хьалхашка оттадаь декхар да: дешара моттигаш кхоачам болаш хилийтар, цига бераш цъьан сменах дешаш хургдолаш.

ТIем тIа байнарий дезалашта гIо дергда

Султиганакъан Йоакъап

Украинерча тIемах дола кердадараш дийцар Россе президента Путин Владимира Федеральни Гуллагга. Цо белгалдир, Россе хIара субъекте тIема доакъашхой, цига вахар хаьдарий дезалашта гIо деш йола фонд вIашагIайолларгъя, аьнна.

«ТIема доакъашхой дезалашта новкъостал лоаттадергда унахцено тоаеш, деша отта гIо деш, болх моттигаш лохаш, бизнес дIайолаеш, спорта юкьеболхаш, керда профессеш юмаеш, курорташка, санаторешка бохийташ. Вахара моттигаш тоаеш, хьожаргба цу нахага. Царна эшача хIаманна паччахьалкхе масахана кийча хургъя», — бел-

галдир Путин Владимира.

ТIем тIа вахар хаьдачун дезалга, цига лозабь цIабаьккарашта тIехьа хьажа оттабаь лаьрхIа социальни болхлой хургба. Укх шера дIаболабергба цу оагIоно ший болх. Ерига Иаьдала моттигаш къаьстга цу наха эшача хIаманга хьожаш хила еза.

Лакха терко е еза царна. Белгалде деза, Украине тIом

эттача хьалхарча дийнахьа денз, вай къаман нах цу юкье дакъа лоацаш болга. Къаман фондо вай мехкарча росввардейцашта лаьрхIа герз чакх ца доаийташ йола белажахийоахкоргаш ийцаяр. Машенаш етта дукха хIамаш кхажийтай вайцигара Россе бIухошта. Вай мехкахой белгалбаьб цу тIем тIа майрал, денал хьокхаш латтарах.

РФ Министерствос дувцаргда ГалгIайче вахара- экономически дегIайоалаяра дош

Султиганькъан Йоакъап

Саккура бетта (февраль) Российски Федерацие экономически дегIайо министра хьалхара гIонча Назаров Сергей балханикъ бахьаш вайцига воагIаш ва, аьнна, хоам бир «Сердало» газетига мехка Кулгалхочун зарбан болхлоша.

«Цу балха юкье доагIаш да туристически оагIорахьа хьальеш латтача «Iарамхи» яхача гIишлонга, иштта «Сунжа» агрокомплексага хьажар.

Цунна уллув хургболча министерстверча викалаша кхетаче ергьа, шоай доалахьара хIама леладерашца, республикан бизнес леладерашца, — йоах хьабайтача хоамо.

Назаров Сергейс бахьача накъа керттара декхар да пачахьалхен викалашца цо дIахьоргIола кхетаче, цига тохаргда ГалгIайче вахара-экономически дегIайара хьалаш миштад.

Бахархошца къамаьл дир МВД болхлоша

Гаьгенаькъан Мартина

ГIажарий-Юргарча бахархошца вIашагIкхетар дIади-хьар МВД болхлоша.

«Кхетаче Iаьдала болхлоша дийцар, тахан эггара хьалхарча

аргIагIа меттадоаладе дезарех. Царех я накъашкара авареш, вайна юкье яьржа наркотикаш, корта бохабу малар.

Иштта хьоахадир, бахархой МВД балха дIауьтгIабарах. Кхетаче дакъа лоацаш хилар Шолжа района кулгал ду Та-

тенаькъан Ийса, МВД юкьарлен совета кулгал ду Гаданькъан Муса, Шолжа-Шахьарерча депутатий совета хьалха латта Йовлой Мухьмад, МВД болхло вола Мамайнаькъан Мухьмад», — йоах тхога бенача хоамо.

«Тухан дуккха кергте-

ра дешаш доашаш къамаьл хилар. Iаьдала болхлошца бувзам лелабеш, царца цьхана хьажача деза вай дерригаш таханарча вахара хьал тоаде», — дийцар цу кхетачен доакъаш-хочо.

Хьу телхаергIйоацаш, дича бакъахьдар дийцар

Коазой Мадина

Укх деношка, МВД Шолжерча моттигебрча отделе кхетаче хилар, цига дийцар, бокъонах доацаш, хьу тедаш йолча моттигашца къовсам лоаттаберг-бола болх вIашагIболлар.

Цу кхетачен кергте лаьтгар вар ГалгIай Республикан экологие, Iалама ресурсай министр Шаденаькъан Ахьмад. Цига иштта дакъа лоацаш хилар «Сунженский» оалача МВД МО кулгалхо Цечой Нухь, Шолжа районе гIолла йолча Россе УФСБ кулгалхо, ГалгIайчен Iалама Министерствон викалаш, иштта бокъонаш лораю

болхло, аьлар Iалам лорадерий зарбан болх лелабераша.

Кхетаче белгалдир, хьун боахаме бокъонаш телхаеш, хьу тедаш бола зуламхой юхатохара, Iахьожам лоаттабеча органаша а иштта бокъонаш лорача боахама викалаша а цьхана болх бе безаш хилар. Цунца дувзадена оаха лаьрхIад хьу чакхIоаккхаш йолча Шолжа района дакъь тIарча предприятишка хьожаш чакхдала», — аьлар министро.

Шолжа района чудоагIача дерригача муниципални дакъь тIа ше-ший аргIах рейдаш дIахьара болх вIашагIбеллаб оаха», — аьлар ший аргIагIа Цечой Нухьа.

Илдарха-ГIалий тIара подстанци тоаеш я

Султиганькъан Йоакъап

Илдарха-ГIалий тIарча РЭСа беча хоамах, динза даргдоаца балхаш нийсдаларах, «Илдарха-ГIала» оалача подстанце, 2023 шера саккура бетта (февраль) ялхайтлагIча дийнахьа 10.00 сахьат даьлча денз 13.00 сахьат даллалца, шахьаре цьхайолча моттигашка электричество хургьац, аьлар «Сердало» газетига цу дакъь тIарча мэре зарбан болхлоша.

«Цу юкьейодаш я Кирова урам, иштта Заречни оалача урам тIа цIермашена накъал дехьагIа дагIаш дола цIенеш», — йоах хьабайтача хоамо.

Шахьара службаша бехк цабакхар дех бахархошка, царна хьовзам хиларах, иштта цар аьлар, болх дика а сиха а бе хьожаргIа шоаш, аьнна.

Кердача трансформаторга хьежар

Султиганькъан Йоакъап

«Шолжа-Шахьар-110» яхача подстанце оттаяьча кердача трансформаторо болх мишта бу хьежар шахьара да вола Iумарананькъан Аслани, ПАО Россети «Кьил-баседа-Кавказ-Ингушэнерго» яхача моттига кулгалхо ТIоаршхой Рамзани.

«Трансформаторо ток дIа мишта лу хьожаш, Iахьожам бир цар. КIезиг-

кIезига IотIакхеташ, кхьаь дийнахьа ай лургьа цун ток. ХIетта дIаоттаяьча хана, иштта йоалайийта еза из», — белгалдир цигарча болхлоша. Юхьанцара гIулакх йистедаьлча, ший низага хьежжа, йоагIаш йола ток луш хургьа трансформатор. Цьхайолча моттигашкара аргI-аргIах ток дIайоаеш дIаболабергIа из болх. Цул тIехьагIа боагIача боараме ерригача моттигашка ток дIалургьа.

Пенсеш лочкъадарах бехке ву адвокат

Султиганаькъан Йоакъап

Магас-Шахъара прокуратуро Чоагидир Нохчий Республикан адвокатий палатан чуввоагача адвоката духьалара, вахара хьалашца дувзаденна наха телаш дола докхий ахчаш лечкъадаь хиларах из бехке веш дола уголовни гулакх, аьнна, хоам бир «Сердало» газетата ГалгАй Республикан прокуратуро.

«Гучадаьлар, кхалсага тЕхъара тА пайда хьатАбоагАш йола моттиг шийна хилийтара, ГалгАйчен доазон тА яхаш я, аьнна дА а язъяйта, 2016 шера РФ пенсионни фонда моттигерча отделе ше вАлла баь боацаш бола 15 шера мехкадаьтта доаккхача халача хьалашка болх баьб, аьнна, каьхаташ дАчуденна хилар», — йоах хоамо.

ДАчуденна каьхатий кАйлен тА цунна хьаьжадаьд 2016 шера лайчилла беттагара (ноябрь) 2022 шера наджгоанчхой беттага (январь) кхаччалца бокьонах доаца 705 эзар сом пенси.

Лоткъам дАхьоча юкъа, бехке еча кхалсага юхаделар 150 эзар сом, ше даь зен цъха дакъа меттаоттадеш.

Прокуратуро уголовни гулакх дАдаьхийтар ГалгАй Республикан Магасерча суде, дАхо из таькара.

Бехке еш йолчунна сьета тА банке улла 676 сом, цунна доалаьха хургдоацаш, тохамхоша соцадаьд.

Наьсаре коллектораш ценъе болабенаб

БАрахой Муслим

«Наьсарен ерригача шаьхаре гАлла йоккхагАйола начАс чакъювла коллектораш тоаяра болх дАболабаьб.

Цунца цъхана беш латт, нувхаш хьалуьцаргдола сунташ увттадеш бола болх а. Каст-каста коллектораш йохаш хилар баьхан долаш, тушола бутт (март) чакхбалалехь ерригача шаьхаре уж тоаяь а ценъяь а хилийта, аьнна, шаьхара кулгалхочо декхар оттадаьд», — аьлар «Сердало» газетата цигарча зарбан болхлоша.

Мэре болхлоша яхачох, Наьсарен-Шахъара массехк моттиге МКД (дукха фусамаш йола ценеш) подвалашка лостам баьб, цу даькъ тА болх бе безар администраци еце а. Из декхар да МКД бахархой, е цига бахача наха хержача кулгалхочун декхар да.

Дешархошта дийцар Афгански тема турпалхоех

Газданаькъан Ахьмад

Яндарерча культуран ЦагА дАйихьар «Гаьнара Афганистан» яха денала урок, из хетаяь яр, Афганистанера советски эскар арадаьккха 34 шу дизара. СССРа Герзащарча низий мугАрашка болаш Аф-

ганистане хилар вай мехкахой; денали майрали гойташ, шоай декхар дизза кхоачаш-дир цар.

«Оаха дийцар дешархошта, цига атта боаца никь длахьош, денали майрали гойташ, латаш хиннача вай блухоех лаьца, цу

юкъе дакъа лоацаш хиннача Советски Союза Турпалхочун Овшанаькъан Руслана еннача лакхача церах, цун деналах лаьца. Дукха шераш дАдаьхад, Афганистане хинна тАом йистебаьнна. Из дАьхача итт шера лаьтгар. Дукхача ноаной, йижарий, фусам-ноаной бАргаш

делхдаьд тАом бар из. Цъхабарий кьонгаш, моарой, вежарий, дийна болаш, цАбахканзар цигара.

Бакъда вай советски блухоех шоай декхар дизза кхоачаш-дир», — аьлар «Сердало» газетата Яндарерча культуран Цен кулгалхочо Йовлой Мадинас.

Афганцашта баркал оалаш, кхетаче йир

Гаьгенаькъан Мартина

мехкахошта.

Наьсарерча депутатий совете, селхан йоккха кхетаче хилар. ВАшагАкхетар хетатаь дар Афганистанерча тАема юкъе майрал, денал гойташ чакхбаьннача вай

Баркал оалача каьхаташца, грамоташца белгалбир; цу халача деношта юкъе дакъа лаьцараш. «Афганистанерча тАема тА хиннача итт сага баркал оалаш дола каьхаташ делар.

Цу кхетаче гулбеначарна юкъе дакъа лоацаш бар «ЦагА йола Росси» яхача парте моттигерча комитетата хьалха латта Кхоартой Ибрахим, къаман гуллама депутаташ, къонача гвардера викалаш, шаьхара ишколашкара де-

шархой.

Цу халача хана тАема юкъе шоашта дайначох, шоаш лайначох дийцар Афганистане амал даьраша. Шоашта юкъе хинна бувзам, барт болаш шоаш чакхбалар, хала наькъаш дувцаш, ха яьккхар цар.

Афганистане хиннараш дагалаьца

Газданаькъан Ахьмад

Наьсарерча культуран ЦагА «Даьхен турпалхой» яха сайре дАйихьар. Афганистанерча тАема юкъе дакъа лаьцача вай мехкахошта хетаяь яр из сайре. Цига йийшар царна хетаяь байташ, из тАом гойташ дола документальни кинош хьекхар.

хбаьннараш дагалувцаш да. ТАом лаьтта цъаккха моттигаш яц карта тА, вай мехкарча блухоех дакъа ца лоацаш. 320 саг вай мехкара, Афганистане тАом беш, лаьтгав.

Цъа саг есарал вигавец, е моастагАшакхъа ваьнна моттиг хиннаяц. Бакъда берригаш а кхийттабац шоай ценах. 12 галгАчо шоай вахар дАденнад цигарча тАема тА. Уж цАккха а бицбе йиш яц вай! Деналца, майралца духьала лаьтта блухой къаман истореца бахаргба массахана!

Юхадала ца дезаш, лаьтта деннад маьждига лаьрхIа

Султиганькъан Йоакъап

ГIалгIайчен Шолжа-Шахъара вахархочо, цу даькъ тIарча маьждига юхе машенаш Iоовттае моттиг цахиларах, юхадала ца дезаш, шийгара лаьтта деннад, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага моттигерча администраце викалаша.

«Кастлуш, керда хьалдаьча маьждиге, Комсомольски урам тIа пIаьраска дийнахьа хьалхара рузба дергда. Дин гIишло доккха доацача даькъ тIа хьалъьяр, цига машенашта лаьрхIа хьакъоастае йиш йолаш моттиг яцар, цунца дувзаденна ГIайтакханаькъан Аслана лаьрхIар, ухк безача кхьбеттах болча цхьан бетта (Раджаб), шийгара, юхадала ца дезаш, Далла Iамал яра лаьтта дала», — аьлар мэре.

Моттигерча Iаьдало а иштта юртарча наха а цунна чIоагIа баркал оал, цу тайпара хоза гIулакх карагIдаларах.

Наьсарера 15 тонн гуманитарни мухь бахьийтар Туркий, Шаьме мехкашка

БIарахой Муслим

«Масехк дийнахьа, администраце болхлоша, шахъара, юртий бахархоша, шоай доаляхьа хIама леладераша, къоаноша, кагирхоша Наьсарен шахъара, лаьрхIа цу гIулакха белгалъьяча моттигашка, шоашкара новкъостал де дагахьа, шоай дIа йиш яр тIадера.

Иштта массавар а оарцагIваларах, таро хилар 15 тонн гуманитарни новкъостал

гулде.

Наьсарен шахъара мэре болхло, тахан гIончий когаметта дIаэтта, дIадохьийташ дола новкъостал нийсдеш, хоржаш бар», — аьлар «Сердало» газетага цу даькъ тIарча зарбан болхлоша.

«Деррига дIадаьлча, укхаза цхьоагIо яра нах беа безаш хиланзар тхо, нах шоай лоамагIа дакъа лоацаш хилар цига, цунах царна къабстта баркал оал оаха», — аьлар администраце болхлоша.

Кхетам лакхбе наьха

Гаьгенаькъан Мартина

Укх шера вай мехкарча 500 сага аьттув ба, шоай кхетам лакхбеш, цхьацца керда болх Iомабе. Из хоам тхога бир къахьегам гIулакхах йолча министрствос. «ГIалгIай къаман фонде гIолла Iалашъьий цу гIулакха 490 моттиг. Цу аьттонна юкьеболх бер даь цIагIа сайца кхалнах, пенсе бахараш, балхара дIабахар кхерам бола нах, хьабе болх боацаш лела кагирхой», — аьлар министрстве.

«Демографи» яхача къаман проектага гIолла, керда хIама Iомаде ловрий таро я, мах бала ца безаш, курсашка гIолла цхьацца говзал Iомае. Уж 20 гаргга я.

Керда говзал Iомаьрий аьттув хургба шоашта дикагIа булургба аьнна хета болх лаха», — белгалдир къахьема гIулакхах йолча министрствон кулгал деча МутаIаланаькъан Хьажбикара.

Туркий мехкарча, Шаьмерча наха оарцагIбаьлар лоаманхой

Коазой Мадина

Туркий мехка, Шаьме вахархочо бехача наха новкъостал де оарцагIбаьлар вай мехкара ба-

хархой. Халача хьале этгача бу-салба наха шоашта могаш дола гIо дир лоамарча наха.

Таханарча дийнахьа шоашка-

ра 110 эзар сом ахча гулдир цар. «Цу ахчах дIайха барзкъаш, молхаш ийцар наха. Халача хьале этгача наха доккха новкъостал хул, оагIув хьаллаьчача.

Доккха баркал оал оаха, из бала байбе эттарашта. Дала маьлехьа долда цу болама юкьебаькарашта шоаш деш дола гIо», — аьлар Жайрахъарча администраце.

Корта бохабу малар менна, машенаца лийначунна бехк бергба

Султиганькъан Йоакъап

ХьалхагIа суд яь хинна моттигера саг, корта бохабу малар менна машенаца вараж, судо бехктоккаме озаргва, аьлар «Сердало» газетага бокъонаш лорарий зарбан болхлоша.

«Илдарха-ГIалан прокуратуро моттигера вахархо бехке веш дола уголовни гIулакхъадийллад, цо корта бохабу малар менна машен лаллар теркал а деш. Из доацаш а, хьалхагIа цу тайпара зулам даь хиларах, суд текха а хиннав из», — йоах хоамо.

Тохкамхоша яхачох, из саг карарча шера Илдарха-ГIалий тIа, хьалхагIа цу бахъанах лаьца ваьллавалла а, машен лалла луш йола бокъонаш дIаяьха вале а, юха а малар менна воагIаш, соцаваав даькъ тIарча полице.

Ала деза, цу тайпара харцаьхара нах чоагIа унзарра ба, шоашка гIолла машенаца хьабоагIача наха а иштта гIашлошта а зулам де тарлу цар. Хийла моттиг нийслу, иштта машен тIатехе саг вувш а. ХьалхагIа газето хоам баьбар, цу тайпара моттиг вайцигарча юрташка нийсьенна хиларах.

Дувцаш дола гIулакх ГIалгIай Республикан Илдарха-ГIалан районни суде дIадахийтад.

Тема доакъашхошта хIамаш яхьийтар

Султиганькъан Йоакъап

«БоккхагIбараш» яхача федеральни проектага гIолла «Турпалхочунна — йIовхал» яха моттиг хьайир. Тема доакъашхошта тхак йIайха хIамаш еш бар нах. Из хоам тхога бир «ЦаI йолча Россе» моттигерча викалаша.

«ДIадахача шера ахан бетташка дIабихьар «Йоккхача сагагара йIовхал» яха беркате болам. Россерча тайп-тайпарча миингашка бахача наха 40 эзар совгIа йIайха хIамаш хьайир шоай кулгашца Луганске, Донбассе бахача наха лаьрхIа. Царех ахаш Белгороде, Ростове Iеш болча, цигара бехача наха дIаяхьийтар», — йоах тхога бенача хоамо. «Укх накъа вай кхалнаха турпалхошта дика, йIайха хIамаш хьайир.

Шийла денош дуаш латтача бIухошта геттара эшаш, накъаяргIолаш я уж», — аьлар Кхоартой ИбрахIима. ЙIайха хIамаш Украинне дIакхачай. Поза лелайойла уж вай бIухоша. Маьрша болаш шоай мехках кхеталба уж берригаш!

Курорт тоаергья

Муса Алов

Кьилбаседа Кавказера моттигаш тоаеш йолча институт гIо деш, «СберЛерхIамаш» яхача моттигаца Сbero тоаергья Iарамхера курорт. Массе оагIонаш чулоацаш оттаяьча проекто дикка тоаергья дукха туристаш тIалатташ йола лоамера моттиг.

Ткаченко Ирина ГIинбухерча-Малхбузерча Сбербанка кулгалхочун гIонча я:

«Тахан Сbero дикка къаьхьер мехкара туристически проекташ йоаржайра тIехьа.

ГIинбухерча Россе, Кьилбаседа Кавказе инвестпроектташ

та гIо деш, экспертиза дIахьош да тхо. Кьилбаседа Кавказерча курортташ уха туристаш хIараденна дукхагIа хулаш латт. Догтийша я со, кастта «Iарамхи» яхача курорттах ерригача Россера, Россел араьхара туристаш тIалатташ моттиг хургхиларах».

Кьилбаседа Кавказера республикаш, эггара дукхагIа туристаш уха моттигаш я. Укх тIехьарча дий шера 27% кхоачаш айденнад из таьрахь, 2022-ча шера 2 млн совгIа адам тIалаьттар цига. Туристаш дукхагIа хиларга хьежжа, салолаш йола моттигаш а дикагIа тоаяь хила еза. Таханарча хано дIадеххача тайпара, тIаййбе беза курорте уха хьаь-

ший.

Йовлой Мухьмад ООО «ГIалгIайчен курорттиг» кулгалхо ва:

«Жайрахьарча Аьрзи яхача моттига гаьна йоацаш, улл Iарамхера курорт. 2013-ча шера хьайийлла лувжаш (лыжи) хехка из моттиг дукха нах тIалатташ я таханарча дийнахьа. Цун доазон тIа хьаьший тIаййбеш йиь фусам я, хьаьший тIаййбу цIенош да. 330 совгIа саг тIаьца йиш йолаш я уж моттигаш.

Инвестицешка гIолла ялхазза дукхагIа хьаьший тIаййбелерхI цига. Иштта гIулакх дIадоде, 500 сага болх бе моттигаш хургья лоаме. 1520 метр фордал лакхе ши никь бил-

лаб курорте. 1200 метр дIоахал долаш да уж накъаш. Дийнахьа санна, бийсан а хохкавала йиш йолаш я из моттиг, лаьрхIа оттаяь сердал баьхан. Курорте эггара хьалха баьккача нахаца, болх беш инструкторахул.

Мизенаькъан Беслан туризмах йолча комитетта кулгалхо ва:

«Туризм — тахан эггара сихагIа даржаш латта гIулакх. Кьилбаседа Кавказера курортташ Россерча бахархошта геттара езаеннарех я.

Лувжаш хехкараша дукхагIа хержар вай мохк ба. Из дувзаденна да, наха укхазара культура, дарбане хиш, хаоттам, лоамаш дезадалар баьхан долаш».

2023 шера ГIалгIайче тIаьш тоадергда

Коазой Мадина

«Кхерам боаца накъаш» яха къаман проект кхоачашьеш, республикан накъашка хьожача болхлоша дIахьош да Шолжах таькка тIаьш тоадеш дола балхаш, уж шиь да. Машенаш лелача накъаш тIа нийслу уж. Хьалхардар — «Никь «Кавказ»-Эккажкъонгий-Юрт-СурхотIе»; шоллагIдар — «Никь «Кавказ»-Илдарха-ГIала-Юкьера Ачалкхе-Пайрбика-Юрт», аьнна, хоам бир ГIалгIай Республикан

накъашка хьожача Министерствон зарбан болхлоша.

Хьалхара объект дIайолаьй. Кастлуш болхлой лаьрхIа ба аьшкабетонах дола бIоагIий IодогIа. Цул тIехьагIа асфальтобетона кIийле е хьожаргба уж.

ДIахо цар лерхI аьшка карт е а накъа керда оаса бахийта а. 50 метр гIашлошта лаьрхIа такилгаш а доахкаргда шинна оагIорахьа. Накъа болхлоша лерхI карарча шера аькхи из болх йистебаккха.

Бе безаш бола болх дукха бале а, гIишлонхой шоллагIа объект дIайолаеш ба саякура бутт (февраль) дIабалале. Шолжа хитIагIолла тIехбоала машена никь — «Никь «Кавказ-Илдарха-ГIала-Юкьера Ачалкхе-Пайрбика-Юрт» — бIоахал 48 метр, шорал 15 метр долаш ба.

Тоабеш бола никь, дукха хIама ца эшаш, юха керда Iобуллаш санна хургба. Укхаз асфальт а хувцаргба, керда боаккхаргба тIера а, таханара муьх цу тIагIолла дIа-юха баьха-

ра кийча хила беза из», — аьлар никь булларчар.

Проекто яхачох, из никь 2024 шерга кхоачаш йистебала безаш ба, бакъда республикан накъый Министерствос шийна тIаййцача декхарах, ер шу далалехь из тоабь баргба.

Белгалдаккха деза, 2023 шера «Кхерам боаца накъаш» яха къаман проект кхоачашьеш, ГIалгIайчен накъахоша шоашта тIаййца декхар да республикан доазон тIара 28 км никь тоабь баккхар.

ГалгIай мотт хестабеш, дIахьоргда денош

Вайна ма харра, хIара шера дIахьош да, вай пачча-хьалкхено чIоагIдаь дола наьна метта хетадаь итт ди. Саькура бетта (февраль) хулаш да уж.

Цу деношта массаза а дика кийчо йий накьаболх, ГалгIайчен ишколашка наьна мотт хьехаш бола хьехархой. Долаха-Юрта цу тайпара кхетаче йир юкьерча ишколе.

Методически юкьарлон кулгалхо йолча ПIоалданаькъан Хьавас дийцар, укх юкьа дIабахьа беа болх малагIча наькъашца хила беа. ХIара класса кулгалхошка дIакхачийтар цун чулоацан.

ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш хилар хьаьший.

Уж бар, юрт-да Аькхенаькъан Дауд, депутаташ: Белаке-наькъан Ю., Манкенаькъан М.

Дешархоша царна гойтар цу наькъ тIа шоаш малагIа говзал Iомаяь, гIалгIай метта укх ишколе малагIа терко лоаттаю, шоашта фу карагIдоал. Цу тайпара бархIлагIча классе ягIача Майсиганаькъан Марема гойтар, цу денга кийчлуш шоаш баь болх. Цул совIа, укх кхетаче дакъа лаца енаяр дIадахача шерашка ишкол яькхха Аькхенаькъан Раяна.

Вайна ма харра, 2023 шу Россее паччаьа хьайкадаь хьехархочун шу хиларца, дукха ловцаш а даьхар хьехархочунта цига дакъа лоацаш хиннача хьаьшаша. Белгалдаккха дезаш да, дIадахача шера олимпиаде дакъа лацарах Раянайна енна грамота хIанз мара хьацак-хачарах, тахан мара из цунна дIаяла таро хиннаяц. Цох доккха совIат а хилар цунна. Раяна хIанз дешаш я вай паччаьалкхен университетте. Хозача, шаьрача, бочача наьна меттала ловца баькхар цо ший хьамсарча ишкола хьехархочта. Кьаьхийга а дика кийчо яь а, дIайихьар кхетаче.

Наьна метта сийдар

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIай метта итт ди да республике дIахьош. «Эддийча кьаман Дала бенна сийдола гIалгIай мотт» яха кхетаче дIайихьар Галашкарча культуран цIагIа. Зале гулбелар наьна меттацара безам лорабеш бола нах.

«Са мотт - са дуне, са са» яха книжкай гойтам кийчбаьбар библиотеке болх беча Тоачанаькъан Марема. Наьна меттацара, литературацара бувзамаш дийцар цо гулбенарашта.

Литературни кружоке ухача бераша йийшар вай йозанхоча наьна мотт хестабеш язъь байташ. Иштта дIакхухьача кхетачеша боккха пайда лу кхувш боагIарашта. Наьна меттацара безам хIара денна чIоагIбе беа», — дийцар тхога Галашкарча культуран цIагIа.

ГалгIай метта хетадаь денош дездеш

Батайнаькъан Хьава

ГалгIай метта дозал, хIара денна хIана дац аьнна, белгалдеш йола ха я хIанзарьяр. Вай метта хетадаь шера доагIа итт ди вай дездеш дале а, дIахододача шера а из бицбаь Iеш дац вай, хIана аьлча, деррига а дIадаьккхача, хIара денна ишколашка Iомабу из.

Тухан а цу тайпа-

ра, бокьонца дола цIай хинна, дIаэттар Наьсарерча Сервиса а быта а колледже дIадихьа хинна вIашагIкхетар. Цун хьалха лаьттар яр колледже гIалгIай мотт, литература хьехаш йола Новразанаькъан Макка. Цунна новкъоштал дир колледжа кулгалхочо Зьзганаькъан Асхьаба Аслана. «ПIагIолла а ца хьош, лерттIа болх дIабахьа беа гIалгIай мотт

дегIабоалабеш», — аьлар Аслана, яхаш, белгалдора Маккас, ше тхоца къамаьл деш.

Укхаза вIашагIьелла ворхI пхьоалле яр. ЦаI — берий пхьоалле, цига берий бешамашкарча балха кийчо, юкье нийслуш дола хьоачамбоацараш дувц. ДIахо йозанхой IT-пхьоалле яр ювцаш. IT-говзанчаша шоаш арахийца, кхелла болх гойтаргба, дIахо малагIа керда наькъаш лохаргда, малагIа наькъаш хоржаргда дувцаш, хургба из болх.

Укхаза эксперта юьхь йолаш венача «Сердало» газета журналиста Курскенаькъан ИбрахIима белгалдир, ер мо йола форум эшаш хилар а ший балха тIа де лерхIар а. «Тухан тхоашта карагIдаьнначун тIа саца лаьрхIадац тхо, — аьлар ИбрахIима, — дIахо а керда наькъаш лохаш хургда тхо, ма хулла гIалгIай метта хьал атгача даккхара». Ховш ма хиллара, дукха ха йоацаш, ИбрахIима хьадир электрон-

ни дошлорг, из вай хIара вахархочунна го йиш я ший компьютер чу.

Укх кхетаче иштта яр мультимедиа пхьоалле а. Цунна керте латгача Матенаькъан Илеза дийцар берий фаьлгаш, таржам деш, цьхан озаца доагIаш хургдаш, царца гIалгIай мотт дегIабоагIаш хургболаш, къаьхьегаш да тхо, аьнна.

Грамматикаца дувзадена вай метта юкье керттара деш дола гIалаташ дувцаш а моттиг хьаььяр укхаза. ДIахо цу даькъ тIа де дезар а дийцар.

Хьаьший дукха бар. «Хьабийхарех цьха итт саг воагIе а, вай мотт байнаб ала йиш яц, аьлар аз», — яхаш, дувцар тхона Маккас. Бакьда укхаза хьавенараш 60 саг вар. Уж берригаш а дувцаца хIаман мах бе ховш а бар. ТIаккха из деций вай меттаца бала болга а, из бахаш хургболга а, аьлар цо, ший къамаьл чакхдоалаш.

Кьаман фаьлгий кIоаргал

ГIазданаькъан Ахьмад

Наьсарерча культуран цIагIа ший тайпара кхетаче дIайихьар. Шаьхарерча № 3 йолча ишколерча пхелагIча классе дешаш долча бераша шойгI говзал хьаьбекхар.

Литературно-драматически кружока кулгал деча Экажанаькъан Мадинас царна тIадиллар, цьхан юкьа театрера вахар довза, аьнна.

«Борзи устагIеи», «Майра цици» яхача вай кьаман фаьлгий керттара турпалхой

хилар царех. Театрерча вахара кIоаргаленаш йовзаш, хоза ха дIайихьар бераша. Наьсарерча культуран цIагIа иштта хьаллаьцар гIалгIай метта итт ди. «ХIара фаьлг вай кьаман Iадаташ, оамалаш йовзийташ ба. Майра дегаш, денал гойташ да вай халкъа багахьувцанцара, кьаман йозанхоша кхелла фаьлгаш. Цар доккха гIо ду берашта шойгI мотт шаьрбе, хьагойт мел бIаьхий, кIоарга, хоза ба наьна мотт.

Дикка уйла йича, дукха хIама дувц цар хьажархошка», — дийцар тхога культуран цIагIа.

10 СИЙДОЛА НИКЪ

Цъхаккха бехк боацаш, вай къам Казахстане дахыйта 79 шу дуз укх шера. Тахан дагалаца лов; хийрача, шийлача мехка ший Даъхен йовхалах хъегаш ваъха вай республикерча УВД хьалхара кулгалхо Пхылекъонгий Iаббаса воI Iамархан.

Дуккхача шийна уллув лаьтгача наха накъавоалаш, нийсагIдар хьалхадоккхаш ваъхача цун никъ аттачарех хиннабац. ЗIамига бер долаш, висар из нана йоацаш. Из кхелхар, Казахстане шелало тIадаьккхача лазарах. Халонашта духьалгъувташ, тIема училище яккхар цо, цул тIехьагIа, тIема-политически академи. Хьакимаша лоархIаш, лакха сий деш, лакхаленашка кхьар из ший балха тIа.

1992-ча шера гурахьа Пригородни районе хатар этгача хана, цул тIехьагIа республика хьакхолла этгача, ПалгIайчен кулгалхоша цIавийха, хье ца луш ший мехка цIакхьар из. Вайна юкье оалача беса, пхьарсаш хьалхьекха къахьега эттар из, Iаьдала балха тIа. Кадетий корпус вIашагIйоллача юкье хилар из, ОВД, ВВ балха хиннача наха ветераний цъханкетар хьакхоллаш къахьийгар. Наха геттара чоагIа накъавоалаш, саг вар Iамархан. Цунгара дийхача гIулакха, даиман кийча вар из.

Къонача болхлошта шийна ховр дIахьехаш, дикагIдар хьалхадоккхаш вола дика новкъост хинна латтар. Ишколашка, кхьийолча дешара моттигашка; кагирхошта хьехар де ухар из. Сийдолча вахара тIахьехар цо беррига нах! Вахара никъ хала хиннабале а, сийрда, беркате денош кхоллаш лаьттар из. 2022-ча шера хаьдар цун вахара никъ.

Дала гешт долда цун! Ялмален хьаьша волва цох Кхеллач! Каст-каста ше волча чудехар цо тхо. Дикка ха йоаккхар, Казахстане вай къамо лайна Iазап, шийлача аренашка дия вахар дувцаш. Уж ханаш дагаухаш,

Вахара наькъ тIара лерхIамаш

Казахстане хало текхача, нийсхо оттае гIерташ лаьтгача полковникIа Пхылекъонгий Iаббаса Iамархана хетаду

цо дийчачун юкьера къамаьл да ер: « Вай арадахалехь ди хьалха салтий баькхар тхацига. Бийса йоаккхаш хилар уж вай цIагIа. Нанас дIайха пхьор кийчдаь, дикагIдолча цIагIа метташ даьхка, Iобувшабир уж. ШоллагIча дийнахьа Iуйран мара ханзар тхона уж вай арадаха баьккалга. «Дерригаш а СибрегIа дохьийташ да шо», — аьлар цар. Со цу хана, дьIагIа шу долаш, вар. ДагадоагIа сона, салташа аьннар цIагIа дийца. Шоай хIамаш кийчье, аьнна, коа баьлар уж. Къонахий, йистхилар доацаш, бисабар; бераш, кхалнах ма даггара белхар.

Цъханнена а хацар, дIахо фу хургда. Тхоай говр дIа а ежа, хIамаш тIаеттар. НКВД болхлой уллув болаш, Пхылекъонгий-Юртарча аьшканакъа станце дIа а йихьа, хьайбашта лаьрхIа йолча вагонашка чухьар хIамаши тхои. Шорттига йолаелар цIермашен. Шийла яр вагонашка, масе миингашкара мух чухьекхар. Сов дукха адам чуделла, дIа-хьа волавла аьтгув бацар цу чугIолла. Нишка ваха моттиг тIехьа Iалашгьаьцар цар.

Вагона цъхан миинге кIалха уй дохадаь, арааха моттиг йир, кхы де хIама доацаш. Мискача вай кхалнаха; шоай дегIацара эздел, эхь

лорадеш; боккхий нах гуш болаш, арабаха тигацар. Сай наьна кара вагIар со.

ЦIермашен йолаелчахьа, цахаддаш лешаш латтар цун бIаргаш. Ше тее беннарашка, къонача кхалсага пIелг дIагIахьекха, ахарга барч ийккхай цун, аьлар цо, ма даггара елхаш. Цул тIехьагIа, къонахаша кхалнаха лаьрхIа кхыча миинге нишка аха моттиг яккхар. Кхача кийчбе моттиг яцар цу чу. Вагона юкье пишк латтар, бакъда, цIермашен сецачул тIехьагIа аралийлхача кагирхоша цъханнахьара дахча деча мара, сага йиш йолаш яцар из. Салташа арабийтацар уж, цудухьа пишк наггахьа мара согаш яцар. ДагадоагIа сона, цъха зIамига саг дахча лаха Iоваьннавар тIера.

Из цига кхестача юкья, цIермашен йолаелар. Ма даггара тIехьаидар из миска, бакъда тIехьакхензар. Кхыча вагона чура герз аратеха, аьшка наькъ тIа алла висар из. Из дийна ва е веннав хьажанзар саг. Иштта алла висар из цига. Ма даггара белхар вагона чу кхалнах, бераш. Шелалах, моцалах дукха байра новкъа. Лай тIа дIаарабехкар байнараш. Саг дIаволла бокъо лацар тхона.

Форда чу кховса дуг вай, яхаш, белхар нах. Бановка яхача юрта Iодаьхар тхо. Цъхан кхалсага чуийцар тха дезал. Цун ши воI тIем тIа веннавар, цъха шу даьлча цIен-да дIаваьнна йисаьр из. Цъхаь йисача цо маькха

чIегилг екъар тхоца. Даьла къахетамца, из кхалсаг бахьан долаш, моцалла саг валанзар тха цIагIара. Тхоаш цо тIаийца ди дагадагIац сона, бакъда дика дог дола, тха бала кхетабеш хинна кхалсаг йолаш, яха йисар из са дег чу. КIалха бахаш хиннача нахага хабар даьдар, нах буаш бола акха нах ба тIабоагIараш, яхаш.

Юхъанца, цу даьржа хиннача къамаьло тхоца бартабахкийтацар кIалхарбараш, бакъда, Даьла къахетамца, йоккха юкь ялалехь, кхетадир цар деррига. Наха новкъостал дераш дукха хилар, цъха ха яьлча. Со ишколе вахача шера доккха во десар тха дезале. Кхалхар тха нана. Могаш йолаш, кадай лелаш, саг яр из. Цъхан шийлача Iан дийнахьа, хаьрцар тха пишка турба. Тхо, бераш, ловзаш, уроках еш, дагIар цIагIа.

Турба хаьрцача, пишка чура кIур хьаболабелар цIагIа. Да цIагIа вацар. Топпарах яь хинна из меттайоалае гIерташ яьллар из, 40 градус шелал латгача ара, тха воккхагIволча вешийца, тхо гIордар кхераш.

Шелал чуийар цун дегIо. ШоллагIча дийнахьа метта йижар из, цамогаш хинна. Тхо даьхача юрта дарбанче, лораш бацар. Хьавийхача фельдшеро Iалаьмате чехка дIайига ер аьлар, 25 километр тха юрта гаьна яьллача дарбанче. Балхара чувена да, воккхагIволча Мухь-

14 КУЛГАГОВЗАЛ

Кулгашца хозал кхоллар

Гаьгенаькъан Мартина

Оалкамарча культуран цIагIа кулгашца цхьац-ца хIамаш хьакхоллача берашта юкье болам дIабихьар. Из гIулакх хетадаь дар ГIалгIайче Россех дIакхийтта 253 шу дизара.

«Геттара хоза хеташ, цу болама юкье дакьа лаца эттар тхацигара бераш. Тахан ший болх йистебаьккхар «Тайи тхан гурмати» яхача, тхак хыйза хIамаш хьаеча кружокерча йиIига. «Чилланца даь догам» яха болх чакхбаьккхар Йовлой Самирас», — йоах тхога бенача хоамо. Кружок болх бе йолаенна иштта дукха ха яц. ЙиIигашта эггара чIоагIа хоза хетар да тхан таьх хIамаш хьаяр.

Цхьайолча хана, цхьа дукха болх баь, лакха говзал йолча кхалсага де аьт-тув баргбоаца догам ду йиIига. Тхона чIоагIа хоза хет вай йиIига, иштта безам болаш, кхьаьгаш. Шеко яц, уж шоай кхьаьгаш тIа дикка гаьнабаргхиларак.

Халкъя кхоллама ЦIагIа гIалгIай метта, литературан ди белгалдаьккхар

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIай меттаи литературан хетадаь итт ди дIадолалуш, цIихеза артист Йовлой Ахьмада Клавдия цIерагIа Республикански халкъя кхоллама ЦIагIа бокьонца дола цIай хилар. Укхаз хилар истингий гойтам, уж даьдар «Истинг» яхача пхьоалле, из укх массехк шера дика дегIаьоагIаш я Республикан халкъя кхоллама ЦIагIа.

ГIалгIайчен кIувсаш дара ширача заман говзалах пайда эц цига. Иштта халкъя кхоллама ЦIено уж мо дола кIувсаш гойт Наьсарен а Шолжа а районий ишколалашка.

ГIалгIайчен Iадатех долча цIайна юкье, истингаш доацаш хилац тIехьарча хана.

XIapa шера гIалгIай метта,

литературан денош долча хана; оаха гойт тхоай кулгашца хьадаь кIувсаш мехка ишколалашка дагIача берашта — лоарXIаме да кхувш йоагIа тIехье культуран тIехьале йовзаш хилар, шоай даьша йита хозне из хиларах, цунна тIакхувш уж хилар. XIанз укх наькъа гойта хинна кIувсаш шоай истори долаш дар. Уж даьдар XX бIаьшере лоаме даь хиннача суртеш пайда эцаш, уж чудоагIаш да «ГIалгIай гаьбар. 1924» яхача балха.

Белгалдаккха дезаш да, цхьадолча сурташ тIа цу ханара латински йоазув а даь хилар», — аьлар «Истинг» пхьоаллен кулгалхочо Дзараханаькъан Зейнапа.

Республикански халкъя кхоллама ЦIагIа гойташ хиннача кIувсаша наьха бIарг гIадбуг, цар уйла сомайоаккх таханар-

ча, кхоанарча вахара. КIувсаш де ховш болча говзанчаша шоай сурташца юкьеюоалаю Iаламцара, вахарцара уйлаш, иштта цар тIа го йиш я саь сибат, дийнача Iалама хозал,

вахарца безам совбоаккхаш, даь хул кIувсаш. Цар чулоац вай мехка куц, хьалхагIа шоай кIоаргача кулгатовзалца деш хиннача кIувсашта тара да уж.

Ирчакханаькъан Сали

Цхьаккха тайпара деша аьт-тув боацаш, баьхача вай даьш-та боккха кхьаь хиннаб 1868 шера эггара хьалха вай мехка хьайийлалаша, дунен дешар дешача ишколах. Лоамарой ишкол аьле цIи йоаккхаш хиннай цох. Из мел наькъаьннай, цох малагIа пайда хьабаьннаб дика зелуш да тахан. ЦIаккха дага ца хиннача тайпара тоаденнад вайцигара дешара хьал.

Со зIамига волаш, ерригача Наьсаре ший мара ишкол яцар, хIаьта каст-каста со водаш хиннача Сурхо тIара юьбанцара ишкол дагаьоагIа сона. Аькки даим йийлла латташ шера наIараш а йолаш, цхьа класс яр из, жа чудоька даьча кхийнара. Цу чу латтар зIамига бер Юхайча, когаш лаьтта Ю ца кхоачаш йола, хьалгийдеш докхий ногIараш дола парташ. Тахан берашкаръяр дешара ялсмале я. Духхьал цхьан Сурхо тIа йиь ишкол я: кхоь юкьбера, цаI — йиь шера деша. Хьаеш латт кхы а ши школа. Наьсаре уж массий-м са чот яйнай, сов дукха йолаш. Кхьаметтел 30 шу

Сердалга баьккха гIа

ГIалгIай мехка лоамарой хьалхара ишкол хьайийлла 155 шу дуз

мара даланза йолча Магасе я, сона ховш, пхий ишкол.

Эггара хьалхара ишкол Наьсарерча Буро чу (Крепость) хиннай. Цига гIалгIай мотт Юмабеш хиннабац, хIана аьлча из хьайийлалашул тIехьагIа 55 шу даьлча мара хькхелладац хьалхара кьаман йоазув, вайна ховча тайпара из хиннад 1923 шера. ХIаьта а цу ишколан тхов кIалхара арабаьннаб кIоарга хьаькьалаш дола, мехка доал де ховргдолаш бола нах, йоанхой, иштта кхыбараш. Масала, цу ишколе болх беш хиннав Заьганаькъан Байсолта, цига деша ваьгIав цун воI Байсолта Идрис, гIалгIай мехка хьалхара паччахь хинна саг ва из; цига Илмаш Юмадаьрех хиннав кьаман хьалхара поэт, хьехархо Беканаькъан ДордагIа Тембот. Иштта цига дийша хиннав революционер, Орджоникидзе Сергой новкьост хинна Гойганаькъан Сипсой Iаддал-Хьамид, тIехьагIо эрсий меттала яз деш вола йоазанхо хиннав цох. Цу ишколе дийша ва поэт, проза-

ик МутаIаланаькъан Шовхала Хьаьбикар, кхыбараш.

Вайна хац гаьнарча заман ишкол мишта хиннай, цо болх мишта беш хиннаб. Бакьда Гойганаькъан Сипсой Iаддал-Хьамид вайна дика тешал дитад хьалхарча лоамарой ишколах лаьца. Ше цига деша вагIача хана, бIаргадйна хIамаш хьадийцад цо «Сомавалар» яхача ший повестага гIолла. Хьож вай мишта хиннай ГIалгIай хьалхара ишкол: «Кховзткьеи пхийтта эзар сагах латтача дерригача хал-

къя лаьрхIа шин классах латта лоаман ишкол хьайийлалар Назрань яхача гIала чу паччахьа самодержавес. XIара шера цига дIаэцар тькьаь итт бер. Из хулар, мехкара деррига адамаш дIалаьрхIача, дий бIоалагIа процент.

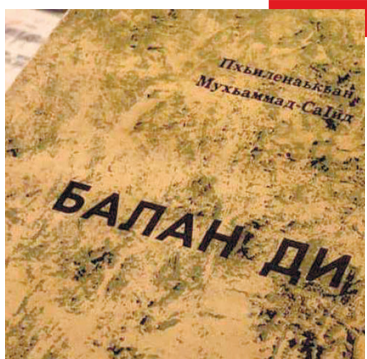
Школе хьехам эрсий меттала лора. Пхий хьехархо вар ишколе, царех ший эрсе вар, кхоь гIалгIа вар, закон хьехаш цхьаьккха цхьа саг а вар — молла. XIара шер-шера ерригача ГIалгIайчен юрташкара хьагулдий, пхи бIаь гарг-

га бер доладора цу «Илман цен!» наIарга. Кьехой бераш геттара кIезига хулар ишколе, тькьаь итт саг мара дIаэцаш цахилар баьхан долаш. Массаз а хьалхарча арIах дIаэцар жа леладерий, моллай, шоай дола хьа тикаш ярий, вешта аьлча, кхаш тела низ барий а е ишколан администрацена наькьабулварий а бераш. Нагахьа санна уж берригаш дIаййцацул тIехьагIа мукьа моттиг нийсьелча, кхаж тоссар...»

XIаьта гIалгIай метталам кьамаьл де а йиш йолаш хиннадац цига деша даьгIа бераш: «...Класе этта сатем бераша кIалгIолла дувцача кьамаьло каст-каста бохабеш хилара разза вацар наставник вола Евнухов.

— ГIалгIай мотт ма бувца! — цIимхара цIогIа а теше, парта ногIар тIа Ютохар цо гIаж...»

XIаьта а дукха дикадараш а хьадаьннаб хьалхарча ишколах. Цо кхебаьча нахах, кьаман дикагIбола кьонгаш хьахиннаб.

Музейс вайнах мехкахбахара хетабаь суртий гойтам оттабергба

Газданаькъан Ахьмад

ГалгIай къам мехках-доаккxаш, Сталина тийшача балхо нахага бенача балан 79 шу дузаш, ГалгIай паччахьалкхен Малсаганаькъан Тухана цIерагIча мохктохкама музейе суртий гойтам хургба цхьан кIира, саькура бетта (февраль) ткъаб шоллагIча дийнахьа дIаболабена.

«1944 шера саькура бетта 23 дийнахьа, цу хана хиннача Нохч-ГалгIай АССРа доазон тIара нохчий, ГалгIай, цаI ца вуташ, мехкахбахар. Тха гойтамо хьаьбохх из унзара моттиг мишта хиннай, дицлац уж балан денош.

Оаха дIахьош бола болх, дукхагIча даькъе, хетабаь ба вай кагирхошта, даьша эза бала бицлургбоацаш, боккхагIбараш лархIа уж Iомалургболаш, цар сий дергдолаш.

ЛоархIаьме да къонача ноахало кхетадеш хилар, малагIча халонех чакхьабннаб вай къоаной, вай нах, царна юкьера дIакъьаста нах: лайна Iазап, шелал, моцал, дог деха наьха мехка уж баха безаш хилар, юха мехкабоалача хана царна хьалхашка нийсьенна халонаш», — аьлар «Сердало» газетага мохктохкама музея кулгалхочо Саганаькъан Мухьмада.

Вай кагирхой яхьашка кийчлуш ба

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIай Республикан ший лоIамагIа кIалкхетаргах латара кагирхой вIашагIеха тоаба Селий мехка яхай, кийчлуш бола болх цига дIахьоргболаш,

аьлар «Сердало» газетага ГалгIай Республикан спортивни латара Федерацие зарбан болх лелабечо.

«Бераш шин кIира, саькура бетта (февраль) 19-ча дий-

нахьа денз тушола бетта (март) дььлагIча денга кхаччалца, къахьегаш хургда Селий Республикерча Хасав-Юрта олимпийцаш кийчбеча училище. ГалгIайчен спортсменашта керте латт воккхагIвола тре-

нер Гаьгенаькъан Рамзан, цу берашца къахьегаш дикка ха я», — аьлар ГалгIай Республикан спортивни латара Федерацие зарбан болх лелабеча ГIаппархой Аишас.

Къаман библиотеке фестивале дакъа лаьцар

Газданаькъан Ахьмад

«Лоацача киной ди» яха фестиваль хьаллаьцар къаман библиотеке. Из проект хьаллоацаш, кино хьекхар цига.

«Лоацача киной ди» яха дерригача къамашта юкьера фестиваль дIахьор «Мувиcтарт» яха продюссерски моттиг я. Россерча кинематографически союза гIо деш, дIадахача шера

Iай денз дIахьош я из.

Цу фестивалера «Сигала сацар» яха Казанцев Дениса оттадаь кино хержар библиотеке болхлоша наха хьокха. Таханара кино геттара дезадена болча бахархошта хоза хийтар къаьнара, лакха мах бола хIамаш лехаш, уж ийеш лелача сагах даьккха кино», — дийцар тхога библиотеке болхлоша. РежиссIера шийна гонахьара сурт, дуне мишта гу хьаж

ловш бар нах.

Таханарча

хьажархошта

дикагIа дезалургдолча тайпара вIашагIделладар кино.

Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия (далее – Организатор) на основании распоряжения Минимущества Ингушетии № 384 от 17.02.2023г. объявляет о проведении аукциона на право аренды земельного участка находящегося в государственной собственности Республики Ингушетия.

Аукцион состоится в 11ч. 00 мин. 05.04.2023г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Заявки принимаются с 9 ч. 00 мин. 27.02.2022г. по 11 ч. 00 мин. 30.03.2023г. по адресу: РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, ГОРОД НАЗРАНЬ, ТЕРРИТОРИЯ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, ПРОСПЕКТ И.БАЗОРКИНА, ДОМ 70, ЭТАЖ 2, отдел арендных отношений.

Дата и время рассмотрения заявок на участие в аукционе: в 12 ч. 00 мин. 31.03.2023г.

Лот № 1.

Предмет аукциона: право аренды в отношении земельного участка находящегося в государственной собственности Республики Ингушетия, категория земель - земли населенных пунктов, вид разрешенного использования – под производственную базу, кадастровый номер 06:05:0100007:2879, площадь 698 кв.м., расположенный по адресу: Российская Федерация, Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Газдиева.

Срок аренды: 2 года 6 месяцев.

Начальный размер годовой арендной платы (3%): 15051 руб. 95 коп.

Шаг аукциона (3%): 451 руб. 56 коп.

Размер задатка (20%): 15051 руб. 95 коп.

(с техническими условиями подключения к сетям инженерно-технического обеспечения можно ознакомиться обратившись к организатору торгов)

Ограничения и обременения в отношении земельного участка отсутствуют.

Максимальные и (или) минимальные допустимые параметры разрешенного строительства для зоны ПЗ (производственная зона общего типа) в соответствии со статьёй 38 Градостроительного кодекса Российской Федерации подлежат ограничению (ст. 30 Пра-

вил землепользования и застройки муниципального образования городской округ г. Назрань, утверждены Решением Городского Совета муниципального образования «Городской округ город Назрань» от 30 ноября 2012 года №14/52-2 с изменениями Решением Городского Совета муниципального образования «Городской округ г. Назрань» от 04 июля 2017 г. № 21/86-3).

Форма заявки на участие в аукционе, порядок ее приема, адрес и место её приема указано в извещении о проведении аукциона размещенном на официальном сайте Российской Федерации в сети «Интернет» для размещения информации о проведении торгов: www.torgi.gov.ru

Задаток вносится на расчетный счет организатора торгов: (Министерство имущественных и земельных отношений Республики Ингушетия, 386101, РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ, г НАЗРАНЬ, тер ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОКРУГ, пр-кт И.БАЗОРКИНА, д. 70, ИНН 0602012733, КПП 060601001, корп. счет 40102.810.3.4537.0000027, БИК 012618001, Отделение НБ Республика Ингушетия г.Магас, УФК по Республике Ингушетия, лицевой счет 05142144540. В назначении платежа указывается «задаток для участия в аукционе номер извещения _____»).

Задаток должен поступить на счет Организатора не позднее момента рассмотрения заявок. Срок поступления задатка до 12 ч. 00 мин. 31.03.2023г.

Задатки лицам, участвовавшим в аукционе, но не победившим в нем, возвращаются в течение 3 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона.

Внесенный задаток заявителю, не допущенному к участию в аукционе, возвращается в течение трех рабочих дней со дня оформления протокола приема заявок на участие в аукционе.

Аукцион является открытым по составу участников и проводится организатором аукциона в присутствии аукционной комиссии и участников аукциона (их представителей).

Аукцион проводится путем повышения начальной (минимальной) цены договора (цены лота), указанной в Извещении о проведении открытого аукциона, на «шаг аукциона».

Победителем аукциона признается участник аукциона, предложивший наибольший размер ежегодной арендной платы за земельный участок.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Филиал РТРС «РТЦ Республика Ингушетия» реализует транспортное средство NIVA- 212300-55, VIN-X9L212300E0519607, Год выпуска: 2014; Шасси: отсутствует; Цвет: чёрный; Показания спидометра: 242 500,00 км.; Первоначальная стоимость: 119 000,00 рублей.

Вся подробная информация по осмотру и приобретению транспортных средств по номеру телефона: 8 962 637-47-77, +7 (8732) 22-10-16 доб. 37111.